

rent, Indulta specialia postulando impetrasse, ne statis temporibus tenerentur ad Apostolica Limina se sistere; & relationem status suarum Ecclesiarum exhibere. Verum Pontifex, edita Constitutione, omnia indulta huiusmodi eousque concessa abrogavit; ut videre est apud Raynaldum *ad annum Christi 1257. n. 50.* & sequentia verba in citata Constitutione adjecit: *Non est facile recedendum ab eo, quod à Prædecessoribus nostris super hoc diu excogitatum extitit, & obtentum.* Denique, ut alia antiquitatis monumenta omittamus, in Opere P. Thomæ à Jesu *de omnium gentium salute procuranda lib. 7. pag. 261.* inter quæ sita ex parte Patriarchæ Maronitarum proposita Gregorio XIII. qui Sixtum V. in summo Pontificatu immediatè præcessit, hoc etiam relatum legitur; »Præterea, cum Pontificale Romanum statuatur, jubeatque, singulos Episcopos ultramarinos omni triennio Romanam venire de Ecclesiarum ipsarum statu deposituros; num, & nostri ad idem teneantur, necne? Sufficiatque, propter itineris difficultates, Turcarumque pericula, quempiam eorum nomine delegare?» Respondit autem subjicitur, quod sic habet: »Ob magnam locorum intercedinam pedinem denegandum non videtur, quod petunt; ut satis sit unoquoque triennio unum, Episcoporum omnium nomine, Romam destinari.»

XIII. Non itaque Sixtus V. hanc legem primus invexit, qua Catholici Antistites ad visitanda Limina Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, & ad referendum Apostolicæ Sedi Ecclesiarum suarum statum obligantur; cum & unum, & alterum hujusce legis caput tot antea sæculis viguisse constet; & satis appareat, utrumque consequens esse illius Primatus, quo Ro-

manus Pontifex in universa Ecclesia potitur. Verumtamen hoc Sixto tribuendum est, quod visitationum tempora singulis Episcopis congrua ratione determinaverit; quodque aliquos specialiter deputaverit, qui postulata in Episcoporum relationibus proposita expenderent, iisque opportunè responderent.

## CAPUT VII.

*De relatione status Ecclesiæ, de qua actum est capite superiori, & de prima ejusdem parte.*

Sicuti superiori capite diximus, à Summo Pontifice Sixto V. statutum fuit tempus, quo ab Episcopis sacra Limina visitarentur, eisdemque mandatum est, ut relationem status suarum Ecclesiarum à sacra Concilii Congregatione postea considerandam, examinandamque transmitterent. Quoniam verò nulla fuerat umquam edita instructio, qua tamquam regula in ea relatione efformanda uterentur Episcopi; hinc de hac re actum fuit in Concilio Romano, quod anno 1725. in Lateranensi Basilica, præsidente fel. mem. Benedicto XIII. habitum est; Nobisque, qui tunc in minoribus constituti munere Interpretis sacrorum Canonum in eodem Concilioungebamur, ea cura commissa, ut Instructionem ipsam efformaremus. Promptè parvimus; & quæ à Nobis tunc facta fuit Instructio, ea ipsa est, quæ post Romanum ipsum Concilium typis impressa legitur; sicuti etiam in *Append. ad tom. 2. nostri Bullarii num. 1.* Eademque Nobis causam dedit, ut in hoc, et sequentibus capitibus quædam animadversione, & scitu digna insereremus; quare iterum illam ad calcem hujus libri dabimus impressam.

In

II. In plures paragraphos ea dividitur Instructio; in quorum primo significatur Episcopis, ut in relatione status Ecclesiæ, præter accuratam descriptionem confinium diocesis, aliarumque multarum rerum, quæ in dicto paragrapho legi possunt, privilegia quoque, atque prærogativas exponant, quibus eorum Ecclesiæ decorantur. Ibi tamen monendos eosdem censuimus, non semper hæc peragenda sibi esse, sed prima tantum vice, qua sacra Limina visitantes, Apostolicæ Sedi Ecclesiarum suarum statum exponunt; deinde verò necessarium non esse, ut semper hæc eadem repetant; sed satis futurum, si ad ea se referant, quæ in superioribus relationibus significarunt; nisi quid interea in diocesi mutatum fuerit, aut novi aliquid contigerit, quod statum Ecclesiæ materiale inverterit, & tanti momenti sit, ut exprimendum meritò videatur.

III. Quod, ut exemplis planius declaretur, quandoquidem Cardinales, qui Episcopatus obtinent suburbicarios, à sacris Liminibus visitandis exempti non sunt, tenenturque & ipsi relationem status suarum Ecclesiarum exhibere; optimum factum erit, si Cardinalis Decanus, cum primùm de Ostiensis Ecclesiæ statu relationem conficiet, magnum illud commemoret privilegium, quod inter omnes est Ostiensi Episcopo peculiare, consecrandi Romanum Pontificem, nisi fuerit antea Episcopali caractere insignitus. In vita S. Marci Pontificis, qui anno 336. S. Petri Cathedram implevit, apud vulgatum Anastasium sic legitur: *Hic (S. Marcus) constituit, ut Episcopus Ostiensis, qui consecratur Episcopum Urbis, Pallio uteretur.* Sed Binius, & Labbeus in *notis*, hanc consuetudinem, ut Romanus Pontifex ab Episcopo Ostiensi consecraretur, S. Marci Pontificatu vetustior

esse contendunt; Nam *Dionysius Papa à Maximiano Ostiensi Episcopo consecratus fuisse legitur.* Celebris est S. Augustini textus in *Breviculo Collationis tertiæ diei cum Donatistis cap. 16. n. 29. tom. 9. col. 571.* *Nec Romanæ Ecclesiæ (Episcopum) ordinat aliquis Episcopus Metropolitanus, sed de proximo Ostiensis.* Textum hunc S. Augustini non videtur rectè intellexisse, & benè in rem suam adhibuisse Sigonius *de Regno Italiae ad annum 682.* cum scripsit, ex summis Pontificibus primum, qui à tribus Episcopis Ostiensi, Portuensi, Veliternensi fuerit consecratus, Leonem II. fuisse, contra morem superioribus temporibus usitatum, quibus solus Ostiensis hoc munere fungebatur; quod item tradit Ciacconius in *vita S. Leonis II.* Sed eorum error notatur ab aliis accuratè observantibus, Romani Pontificis Consecrationem semper fieri consuevisse à tribus Episcopis, ac inter eos Ostiensem non modò locum obtinuisse, sed primas semper partes egisse, ita ut reliqui duo Episcopi suburbicarii assistentium personam gesserint. Ad Augustinum quod attinet affirmantem, ut suprà diximus, summi Pontificis Consecrationem, non ab aliquo Metropolita, sed ab Ostiensi Episcopo peragi solitam, illius verba non ita intelligenda esse dicunt, ut à solo Ostiensi, sine aliis duobus Episcopis, Romanus Pontifex Consecrationis munus acciperet; sed ut, nullo ad id vocato à remotioribus partibus Metropolitanato, ejusdem Consecratio à proximo Ostiensi Episcopo perageretur. Videri hac de re possunt *Maillonius in Comment. prævio ad Ordin. Rom. pag. 118. & seq. Pagius ad annum Christi 682. n. 8. & in vita S. Marci num. 3.* *Sassius in notis ad Signonium, Vignollius in notis ad vitam S. Leonis II. n. 1.*

Neque verò contra hæc fel. rec. Clementis Papæ XI. exemplum aliquis afferat, qui, cum nondum in Episcopali Ordine constitutus esset, quando summus Pontifex electus est, non ab Ostiensi, sed à Portuensi Episcopo Consecrationem accepit. Hoc enim ideo factum est, quia tunc Ostiensis vacabat Ecclesia; ut rectè monet Borgha in *Historia Veliternensis Ecclesie circa finem*. Quæ omnia singulare Episcopi Ostiensis privilegium demonstrant, quod ab eodem in prima, quam exhibebit, relatione status Ecclesiæ, meritò commemorandum censemus.

IV. Salisburgensis etiam Archiepiscopalis Ecclesia privilegio condecoratur singulari, planeque digno quod in prima relatione status Ecclesiæ, ab unoquoque Archiepiscopo facienda, memoretur; idque in eo situm est, ut quatuor Cathedralibus per Germaniam Ecclesiis, nimirum Gurgensi, Chiemensi, Seccoviensi, & Levantinæ, quotiescumque illas vacare contigerit, Episcopos ipse constituat. Jus istud, quod Archiepiscopus Salisburgensis in prædictarum Ecclesiarum collatione exercet, in medium adduxit Episcopus Guadicensis, cum in Concilio Tridentino ageretur de illius Canonis promulgatione, quo statuitur, eos esse veros Episcopos, quos Romanus Pontifex in *partem sollicitudinis* elegerit; agebat enim Archiepiscopum Salisburgensem quatuor hosce Episcopos creare, absque eo quod Romani Pontificis auctoritas ea in re interveniat; ideoque canonis verba reformanda censebat. Verùm cum Cardinalis Simonetta ad hujusmodi objectum comiter respondisset, id fieri quidem ab Archiepiscopo Salisburgensi, sed ex Sedis Apostolicæ privilegio, valdè reclamatum est à Patribus adversus orationem Episcopi; nec ante quieverunt, quam is æquiori ser-

mone, quæ dixerat, explicaverit. Hæc omnia fusè narrant Cardinalis Pallavicinus in *sua Historia Concilii Tridentini lib. 19. c. 5. num. 5.* Redingius *Hist. ejusdem Concil. tom. 4. tract. 10. sess. 1. §. 1. pag. 44.* Rigancius in *Commentariis ad Regulam primam Cancell. §. 7. num. 37.*

V. Quæ Cardinalis Simonetta tunc affirmavit, solido quidem fundamento innixa dignoscuntur. Etenim, si de Gurgensi Episcopatu agatur, Alexander II. Pontifici Maximo tribuendum est, quod Archiepiscopus Salisburgensis hanc supra eum exerceat auctoritatem. Nam summus ille Pontifex Gebeardo Archiepiscopo Salisburgensi facultatem concessit, ut quamdam diocesis suæ Paroeciam in Cathedralē erigeret; quæ quidem Gurgensis Ecclesia fuit; eidemque Gebeardo, ejusque in Archiepiscopatu successoribus indulgit, ut hujusmodi Ecclesiæ Episcopum eligerent, ordinarent, consecrarentque. Bulla Alexandri refertur à Canisio *Lection. antiq. novæ edit. tom. 3. part. 2. pag. 436. & seq. & à Card. Baronio in anal. ad annum 1070. num. 42.* Et quia schismatis tempore, in Gurgensi Episcopo eligendo, consecrandoque, ab Alexandro II. lege discessum fuerat; hinc Alexander III. anno 1179. declaravit, nihil pristini juris ex eo detractum fuisse Archiepiscopo Salisburgensi. Orta deinde est quæstio inter eundem Archiepiscopum, & Capitulum, quod sibi aserebat jus eligendi Gurgensem Episcopum. Sed delecti Arbitri judicaverunt, provisionem Gurgensis Ecclesiæ ad Archiepiscopum pleno jure pertinere, eorumque sententia à Lucio III. confirmata fuit anno 1184. Constitutiones tam Alexandri III. quam Lucii III. videri possunt apud Hansizium *Germania Sacra tom. 2. pag. 299. & seq.*

*seq. & pag. 303. & seq.* Cum verò Ferdinandus I. Imperator novam excitasset controversiam, contendens, nominationem Gurgensis Episcopi sibi deberi; res anno 1568. ita composita est, ut Archiepiscopi privilegium arctioribus limitibus conclusum remanserit; siquidem statutum fuit, ut Archidux Austriæ duos sibi ordine succedentes Episcopos nominet; Salisburgensis verò Archiepiscopus tertium libero jure constituat; sicuti legere est in *Historia Episcopatum Germaniæ edit. Bruxell. anno 1722. tom. 2. pag. 97. & apud citatum Hansizium Germania Sacra tom. 2. pag. 8. & pag. 603.*

VI. Hæc pertinent ad privilegium Archiepiscopi Salisburgensis circa Gurgensem Ecclesiam, quoties vacaverit, conferendam. Ad privilegium nunc progrediendo, quo tribus aliis Ecclesiis, Chiemensi, Seccoviensi, & Levantinæ, Episcopos similiter constituere dignoscitur; legitur in Libro *Taxarum*, Ecclesias illas fundatas, atque dotatas fuisse ab Archiepiscopo Salisburgensi Eberardo à Truchsen; primam videlicet anno 1214. secundam anno 1219. tertiam anno 1221. item primam in Cathedralē erectam fuisse ab Innocentio III. duas reliquas ab Honorio III. Eisdemque Pontifices Salisburgensibus Archiepiscopis indulsisse, ut singulis hujusmodi Ecclesiis pro tempore vacantibus Episcopos eligerent, & consecrarent. Indulta hæc commemorantur in Bulla Nicolai V. anno 1447. pro eorundem confirmatione edita, & in altera sequenti anno emanata, in qua declaratur, ex Germaniæ Concordatis præjudicium nullum iis privilegiis allatum esse. Quod etiam confirmatur duabus Apostolicis Constitutionibus, altera Pauli II. anno 1466. altera verò Clementis VII. anno 1524. editis, quæ referuntur ab Hansizio

*cit. tom. 2. pag. 480. & seq. & pag. 618. & pag. 589. & seq.*

VII. Quamvis verò in mox dictis Clementis VII. litteris Metropolitana auctoritas enuntietur (quod ansam alicui præbuit affirmandi, potestatem illam Salisburgensis Archiepiscopi in sæpè dietas Ecclesias esse ex jure Metropolitico, non ex Apostolica auctoritate) tamen animadvertere quisque potest, quod cum Clemens VII. ad privilegia se referat à suis Prædecessoribus concessa, in his autem nulla fiat mentio juris Metropolitici; id satis est, ut eo excluso, omnia in auctoritatem Apostolicam referantur. Præterquam quod, cum in jure Metropolitico duplex auctoritas considerari possit, ordinaria scilicet, & delegata, ut rectè colligitur ex *cap. Irrefragabili, §. Cæterum de officio Ordinarii*; facile & pronum est, ita Clementis VII. litteras intelligere, ut quod in ipsis de Metropolitica auctoritate enuntiat, non quidem ad ordinariam, sed ad delegatam auctoritatem, atque ita ad Apostolicæ Sedis privilegium referatur; sicuti profundè probat Rigantius in *Comment. ad Regulam primam Cancellariæ §. 7. à num. 15. ad 53. & præcipue num. 41. & 42.*

VIII. Notum est omnibus, quod cum felic. record. Clemens, Papa XI. multa atque insignia privilegia Archiepiscopo Ulyssiponensi concessisset, atque inter alia, ut Patriarchæ titulo, ad instar Patriarchæ Venetiarum, decoraretur, uti legitur in ejusdem Clementis Constitutione, quæ incipit: *In supremo Apostolatus, in ejus Bullario n. 86.* huic postea anno 1720. alteram addidit prærogativam, statuens, ut ad eum peculiari jure pertineret sacro Oleo Lusitanum Regem in brachio inungere; de quo unctionis ritu sermo est

est in cap. unic. de sacra unct. uti colligitur ex Apostolicis ejusdem Clementis litteris, in forma Brevis dicto anno expeditis, quarum initium est *Sacrosancti Apostolatus.*

IX. Itaque decet quammaximè, ut in prima relatione status Ecclesiæ Ulyssiponensis, à singulis Patriarchis ad Apostolicam Sedem transmittenda, nequaquam sileantur eximia privilegia eidem Ecclesiæ concessa; inter quæ illud commemoratione dignum omninò est, quo Lusitani Regis inunctio Patriarchis attributa fuit. Cum in minoribus adhuc essemus, commissa Nobis fuit cura examinandi, utrum ejusmodi privilegium Regem ungenti, quod pro Ulyssiponensi Patriarcha postulabatur, deberet illi ab hac Sancta Sede concedi. Dum operi insistere-mus, animadversum à Nobis fuit, jus ungentorum Lusitanorum Regum ab Eugenio IV. anno 1436. Archiepiscopo Bracharensi fuisse collatum. Hic autem non adeo facile hujusmodi jure spoliari posse videbatur; cum memoriæ proditum sit, Alexandrum III. Pontificem Maximum fortiter restitisse Henrico Anglorum Regi sacram Filii sui unctionem ab Archiepiscopo Evoracensi fieri cupienti; propterea quod privilegium ungenti Regis jampridem Cantuariensi Archiepiscopo tributum fuerat; & Clementem V. eadem causa revocasse privilegia, quæ circa Regis unctionem pluribus Angliæ Episcopis concessa fuerant, quod scilicet hujusmodi jus, & privilegium à multo jam tempore Cantuariensis Archiepiscopus obtinuerat, quæ omnia videre licet in Annalibus Ecclesiasticis apud Cardinalem Baronium *ad annum 1170 & apud Raynaldum ad annum 1308. n. 18. circa finem.*

X. Illud etiam Nobis in ejus quæstionis examine occurrit: Alexandrum

IV. summum Pontificem, cum Episcopis Pragensi, atque Olomucensi commississet, ut unctionem Regis Bohemiæ, quam Archiepiscopus Moguntinus eo tempore electus, sed nondum confirmatus, administrare nequibat, ipsi peragerent, adeo cautè in hac re se gessisse, ne Moguntino, cujus id muneris erat, aliquod præjudicium afferret, ut emolumenta omnia, quæ is, occasione unctionis à se explendæ, consecuturus fuisset, eidem post confirmationem servata esse voluerit; ideoque prædictis Episcopis mandaverit, ut eadem illi fideliter traderent, sicuti legere est in dicti Alexandri Papæ Epistola apud Raynaldum *ad annum Christi 1260. num. 18.*

XI. At nihilominus, habita ratione illustrium meritorum, quibus Lusitaniæ Rex Apostolicæ Sedis favorem sibi conciliaverat, dum nuper, instante Pontifice, Venetorum Republicam accerrimo bello cum Turcis contendentem, validis ministratis auxiliis opportunè juvarat; eximia quoque honorum decora perpenderes, quæ eodem Rege supplicante, Archiepiscopo Ulyssiponensi ad Patriarchæ dignitatem evecto collata fuerant; regiamque liberalitatem erga ipsam Patriarchalem Ecclesiam largiter effusam; ingentem denique sollicitudinem, qua idem Rex efflagitabat, ut ungentorum in posterum Regum munus Patriarchæ Ulyssiponensi concederetur; facile in eam sententiam descendimus, quam etiam scriptis promere non dubitavimus, ut non obstante privilegio ab Eugenio IV. Episcopis Bracharensibus concesso. Lusitani Regis ungenti jus Patriarchæ conferri posset; cum maximè videatur quodammodo convenire, ut ritus hujusmodi ab eo Episcopo peragatur, qui Regi magis

acceptus sit; quemadmodum ad rem nostram appositè perpendit Rodericus à Cunha Archiepiscopus Bracharensis in tractatu de Primatu Bracharensis Ecclesiæ cap. 36. num. 4. ubi argumentum confutans Gartiæ de Loaisa, qui primatum Archiepiscopi Toletani in universa Hispania ex eo potissimum colligebat, quod ejus esset Regem inungere; postquam plura in contrariam partem exempla attulit, ita concludit: *Igitur, non ad Primates, vel præsules tantum Toletanos hoc spectat officium; sed ad illos, quos elegerit ungentus Rex.* Nec dubitarunt Romani Pontifices hujusmodi gratias Catholicis Regibus impertiri; sicuti rectè observatum fuit à Josepho Catalano *ad Pontif. Rom. tom. 1. tit. 20.* (quod Opus multos post annos editum est, quam nostrum illud votum scriptis vulgatum fuerat) ubi §. 1. sub num. 12. hæc habet: *Constat illud quoque ex variis Maximorum Pontificum litteris, ipsos non semel ad Regum preces Episcopos designasse, à quibus illi, eorumque Successores in posterum consecrarentur.* Demùm in nostra Nos sententia maximè confirmavit exemplum Clementis Papæ VI. qui etiamsi non ignoraret, quid ab Alexandro IV. actum fuisset pro Regis Bohemiæ ungenti jure, ut suprà narravimus, Moguntino Archiepiscopo conservando; nihilominus, postquam Pragensis Ecclesia in Archiepiscopatum erecta fuit, Joanne Bohemiæ Rege petente, hoc idem jus à Maguntino ad Pragensem Archiepiscopum transtulit; ut videre est apud Raynaldum *ad annum Christi 1344. num. 65.* Nostris hisce animadversionibus aliam majoris ponderis addidit Pontifex ipse Clemens XI. eamque in suis Apostolicis litteris expressam voluit; privilegium scilicet Eugenii IV. à Bracharensi Archiepisco-

po numquam fuisse executioni mandatum, cum is reverà numquam Lusitanorum Regem unxisse legatur. Quibus omnibus rationibus simul junctis, Indultum, quod petebatur, pro Patriarcha Ulyssiponensi, ejusque Successoribus, expeditum fuit.

XII. Tria hæc exempla adducta à Nobis sunt, ut optimum factu ostenderemus, si Episcopus sacra primò Linina visitaturus, in exponendo Ecclesiæ suæ statu, illius prerogativas, & privilegia recenseat. Primum à remotioribus temporibus petitum est; secundum à medijs; tertium ex proximis. Alia in eam rem adjungere superfluum esset. Sed quoniam præterea in prima relationis parte dicendum est de iis, quæ pertinent ad erectionem Episcopatus, ad Ecclesiæ Cathedralis situm, & ad confinia diocesis; nonnulla referemus recentiora exempla, ex quibus aliquid luminis desumere poterunt Episcopi, ut primæ relationis parti ex debito satisfaciant.

XIII. Celebris fuit, non in Germania modò, sed in universo etiam Orbe Catholico Abbatia Fuldensis. Quibus & quam insignibus ornata fuerit prærogativis, quibus tum Apostolicis, tum Cæsaris privilegiis decorata, legi potest in *Historia Fuldensi* à Browero edita anno 1612. & in *alia Historia* pariter *Fuldensi* à Joanne Friderico Schannat typis impressa anno 1729. Hanc celebrem Abbatiam Nos ipsi in Episcopatum ereximus; ita tamen, ut, & privilegia omnia, quibus antea fruebatur, integra manerent, & ipsius Regularis status nequaquam in ea immutaretur; cum scilicet novus Episcopus in ea constitutus, non solum Fuldensis Episcopus, sed etiam Fuldensis Abbas nuncupari debeat; quippe in Abbatem posthac electus erit, idem iutelligendus sit ad Episcopatum

tum electus; Monachus verò Decanus, tresque Capitulares Monachi, quorum antea erat Abbatem eligere, iidem, vacante Abbatiali dignitate, electionem peragere debeant; hoc uno interjecto discrimine, quod qui prius eligebatur, non nisi Abbas Fuldensis erat, in posterum verò electus, & Abbas, & Episcopus Fuldensis electus esse censebitur; quemadmodum in nostra Constitutione super hoc edita fusiùs præscribitur.

XIV. Hujusmodi Fuldensis Episcopatus fundatio digna planè est, quæ in primo relationis capite referatur; cum & peculiaris sit, & memoriam renovet eorum Episcopatum, qui olim, ante Anglicanam schisma, in majori Britannia erant; ad quod videlicet soli Monachi eligebantur. Abbates enim monasteriorum erant similiter Monachi, eorumque electio à Monachis fiebat; qui autem in Abbatem eligebatur, idem etiam intelligebatur electus Episcopus. Porro novem erant Cathedralis Ecclesie, in quibus hujusmodi disciplina recepta fuerat, & vigeat. Eadem recensentur tom. 2. Operis ab Henrico Wharton anno 1691. editi, cui titulus *Anglia Sacra, sive Collectio Historiarum partim antiquius, partim recentius scriptarum de Archiepiscopis, & Episcopis Angliæ, à primæ Fidei Christianæ susceptione ad ann. 1540.* Eadem quoque mentio habetur in Apostolicis litteris Urbani Papæ VIII. incipientibus: *Planta in agro Dominico*, datis anno 1633. ibi: *Quoniam verò inter privilegia, gratias, indulta, et facultates, ac prærogativas Ordinis, & Congregationis Nigrorum nuncupatorum Monachorum S. Benedicti ac illius monasteriorum in Anglia, fuerunt jura Cathedralia novem Ecclesiarum, nimirum Episcopatus Cantuariensis, Episco-*

*patuum verò Wintoniensi, Dunelmensi, Eliensi Wigoniensi, Nordoviensi, Roffensi, Bathoniensi, & Coventrensi, quorum Episcopatum Cathedralis sita fuerunt, & collocata in monasteriis ejusdem Ordinis, ex conditione, seu consuetudine, ut Capitula dictarum Cathedralium Ecclesiarum, omniaque jura capitularia manerent, & essent in conventibus, & Monachis eorumdem monasteriorum, qui Monachi, eum Priore suo, erant earumdem Ecclesiarum Canonici primarii, & Capitula Cathedralia constituebant, Episcopi verò quasi Abbates eorumdem conventuum, & Monachorum, tam ad Sedem Abbatialem, quam etiam Episcopalem eligebantur, &c. Super quo jure prædictis Monachis Ordinis S. Benedicti conservando, & perpetuando; à diversis Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris etiam diversæ litteræ emanarunt, repulsis contradictoribus, & prædictis juribus illæsis, & integris reservatis eisdem Monachis, usque ad infelix schisma Henrici VIII. Angliæ Regis."*

XV. Opportunè hic etiam mentio occurrit celeberrimi Monasterii Montis Casini, cujus Abbatialem Ecclesiam Pontifex Joannes XXI. qui ab aliis dicitur XXII. in Cathedralis erexit, voluitque, ut Monasterii Abbas esset etiam Episcopus, & Episcopalem jurisdictionem in designatis locis finitimis exerceret; relictoque Monachis eligendi jure, decrevit, ut qui Abbas à Monachis subinde eligeretur, simul etiam Episcopus haberetur electus. Apostolicæ Joannis litteræ referuntur ab Ughellio *Ital. Sacr. tom. 1. & secundæ edit. pag. 572. & part. 2. Historiæ Abbat. Casin. P. Abbatis Gattola sec. ix. p. 515. & seq.* In hoc statu ea Ecclesia perseveravit usque ad tem-

pora Urbani V. qui cum ingens disciplina monastica detrimentum ex hac institutione derivatum accepisset, primo quidem Abbatialium, & Episcopatum proventuum administrationem retinuit, eosque in restaurandis monasteriis, Ecclesiæque ædificiis impendi jussit; deinde Abbatialem dignitatem ad eum statum revocavit, in quo erat ante Casinensis Episcopatus erectionem; sicuti videre est in ejus Constitutione apud Ughellium *loc. cit. pag. 573.* & apud P. Abbatem Gattola *pag. 517.*

XVI. Cum Charissimus in Christo Filius noster Josephus Lusitanæ, & Algarbiorum Rex Fidelissimus, Nobis exposuisset: aërem in Insula S. Thomæ in Africa adeo gravem esse ac perniciosum, ut qui ex Europa illuc adveherentur, aut vitam celeri morte mutarent, aut graves subirent infirmitates, quod experientia compertum erat; seque ideo necessitate compulsus fuisse, ut Gubernatorem, aliosque regios ministros, ac tribunalia transferret ad Castrum S. Antonii nuncupatum, quod situm est in Insula, quæ dicitur *Principis*, intra districtum ejusdem diocesis Insula S. Thomæ; suas Nobis preces exhibuit, ut Cathedralis etiam Episcopalem ab Insula S. Thomæ ad Insulam Principis, & ad prædictum Castrum S. Antonii transferremus, quod quidem Castrum iis omnibus ornamentis & prærogativis decoratum, quæ Civitatem deceant, Rex ipse jam Civitatis titulo auxerat. Fidem præterea regiam obligavit, se ibi insignem Ecclesiam Cathedralis suis sumptibus ædificaturum, quæ Deo in honorem S. Antonii solemniter postea consecraretur. Addidit insuper, se paraturum congruos redditus, seu præbendas, singulis Canonicis assignandas, postquam ad idem Castrum

se contulissent, fixamque sedem ibi collocassent, & prospecturum, ne antiqua Cathedralis Ecclesia, Deo in honorem S. Thomæ dicata, omninò deserta, sacrisque destituta ministris relinqueretur. Quibus omnibus mature perpensis, Nos demùm precibus regis annuentes, indulimus, ut postquam ea, quæ promissa fuerant, adimpleta fuissent, Cathedra Episcopalis ab Insula S. Thomæ ad dictum Castrum S. Antonii transferretur Episcopo autem jussimus, ut post transitum ad novam Sedem, & ipse, & qui ipsi in ea Cathedra sufficerentur Episcopi, insularum S. Thomæ, & Principis denominarentur; sicuti legitur in nostris Apostolicis litteris in forma Brevis, datis die 31. Januarii anni 1754. quarum initium est *Super specula.*

XVII. Hanc igitur translationem cum primùm Episcopus Insularum S. Thomæ; & Principis, sacra Limina visitaturus, Ecclesiarum suarum statum Apostolicæ Sedi exponet, silentio præterire non debet Quæstio celebris est, & apud Jurisperitos frequenter agitata, utrum Oppidum, in quo non sedet Episcopus, Civitatis titulo appellari possit. Videri possunt Alciatus *in cap. Perniciosam, num. 1. & seq. de Officio Ordinar.* Joachimus Cluten *in Syllog. rerum quotidianar. thes. 22. in notis littera D.* Laurentius Olim *in tract. canonico politico de jure Episcopali thes. 13. in notis littera C.* Besold. *in Dissert. jurid. politico de jure univers. c. 1. §. 7.* Loæsus *de jure univers. c. 1. §. 7. cap. 2. n. 14.* Raynald. *Cors. Indagat. Jur. lib. 3. cap. 3.* Limnæus *de Jure publico lib. 7. c. 1. n. 16.* Gaspar. Klock *de Contribut. cap. 5. n. 2.* Rebuff. *in Praxi Beneficiaria part. 1. tit. de Erectione Ecclesiarum in Cathedralis num. 5. & 6.* Et alii quidem, ut

assolet eam opinionem sequuntur, ut locus, qui caret Episcopo, Civitas dici nequeat; alii contra, Civitatem sine Episcopo esse posse, propugnant; tùm quia Civitates fuerunt ante institutos Episcopos, ut observat etiam Glossa in cap. Si Civitas, de sent. excommur. in 6 tùm quia, si fortè contingat, Episcopum à civibus interfici, ea quidem pœna inter alias, in sacrilegam Civitatem infligitur, ut Sede Episcopali perpetuò careat, non ideo tamen Civitatis titulo & jure spoliatur; sicut colligitur ex textu in Can. Ita nos, 25. quæst. 2. & observat Decius in cap. Episcopalia, num. 9. de privilegiis.

XVIII. Nos quidem semper arbitrati sumus, Civitatis honore potiri posse locum, qui Episcopo careat, dummodò aliunde illustris sit, iisque dotibus & prærogativis ornatus, quæ Civitatibus conveniunt, & à supremo Pontifice, cui talis auctoritas sit, Civitatis jure & appellatione donetur. Ita felic. rec. Prædecessor noster Benedictus Papa XIII. tamquam Dominus temporalis, & Princeps, Oppidum Ronsilionis in Civitatem erexit, jussitque, ut in posterum Civitas diceretur, & incolæ civium titulo decorarentur. Non ideo tamen Episcopalem Sedem in Civitate Ronsilionis constituit; sed voluit, ut quemadmodum superiori tempore, ita deinceps Episcopo Sutriño subjecta esset, nec is in ea Sedem habere teneretur; sicuti videre est in ejus Constitutione incipient. In supremo militantis, quæ est 225. tom. 12. novi Bullarii. Parem Nos etiam honorem contulimus Oppido Pergulæ; ita tamen, ut nova Civitas Eugubino Episcopo, ut antea, subdita remaneat, neque hic ullo pacto ad residendum in ea compelli possit; sicuti videri potest in nostra Constitu-

tionem, quæ est 91. tom. 3. nostri Bullarii. Contra verò persuasum semper habuimus, quod statim ac Episcopalis Sedes in aliquo Oppido fuerit stabilita, etiamsi illud antea Civitatis jure non gauderet, eo ipso ad Civitatis gradum assurgat, ipsique omnia Civitatis privilegia debeantur; siquidem Canonici Juris regula est, ne in Villis, & Pagis, sed solum in Urbibus Episcopalis dignitas statuatur; uti decretum legitur in Can. Episcopi, & in Can. Illud sane, dist. 80. & in cap. Episcopalia, de privilegiis. Quamobrem Romani Pontifices, cum in aliquo Oppido, cui nec Episcopus antea fuerit, nec titulus Civitatis, Episcopum primò constituunt, eodem tempore, quo illud Sede Episcopali exornant, simul etiam Civitatis honore illud adaugent; sequenti nimirum formula utentes: *Oppidum N. in Civitatem, Ecclesiam verò in Cathedrali pro uno Episcopo, &c. erigimus, & instituimus*; uti Fagnanus animadvertit, & instituimus in cap. Episcopalia, num. 15. de privilegiis, ubi etiam exemplum memorat Sixti V. qui ea ratione Oppida Montis, alti, S. Severini, & Tolentini, in Civitates erexit, & Episcopali Sede decoravit. Illud demùm censuimus, si fortè Oppidum, aut Castrum aliquod jam à seculari Principe honorem obtinuerit Civitatis, & justæ causæ non desint, ob quas Episcopalis Cathedra ad novam Civitatem transferatur, hoc fieri conveniens esse, & quidem per viam simplicis translationis; cum nec sacrorum canonum lex aliud requirat, quam ut Episcopales Cathedrae in populosis Urbibus, tantoque honore dignis, minimè verò in locis obscuris & infrequentibus, statuuntur; & nulla necessitas exigat, ut locus, qui antea Civitatis jure gaudebat, iterum in Civitatem erigatur, ut novum Episco-

palis Sedis honorem consequatur. Quo pacto, licet nemo nobilis esse possit, qui ingenuus non sit, si quis tamen ingenuus, novo nobilitatis honore donandus sit, nequaquam indiget speciali privilegio, quo ipsi tribuantur ingenuitatis jura, quæ jam obtinebat; ut optimè ad rem nostram advertunt Doctores de hac materia tractantes.

XIX. Ad Dioecesis confinia, quæ ut diximus, in prima relatione solent ab Episcopis memorari, factum mox referendum pertinet. Cum celebris Cardinalis Ximenez de Cisneros magnam illam expeditionem in Africam aggressurus esset, cum Ferdinando Rege convenit, ut si Orani civitas ab infidelium potestate eriperetur, Ecclesiæ Toletanæ jurisdictioni subiceretur; eaque conventio, & aqua visa est, & summi facile obtinuit effectum. Compertum enim fuit, Orani urbem nunquam fuisse Episcopali Cathedra ornatam, nulloque prorsus jure Titularem quemdam Auriensem Episcopum eam sibi civitatem vindicare, tamquam in assignata sibi Dioecesi constitutam. Quæ in hoc negotio tunc agitata & acta fuerunt, referuntur ab Alvaro Gomez de rebus gestis Francisci Ximenii lib. 3. fol. 127. Et de hac ipsa re loquitur etiam Thomassinus de Beneficiis part. 1. lib. 1. cap. 27. n. 9. Orani postea civitas, quæ expugnata tunc fuit, in potestatem rursus Maurorum venit. Cum verò eam armis iterum subegisset clar. mem. Philippus V. Hispaniarum Rex Catholicus, eamdem Cardinali de Astorga Archiepiscopo Toletano restitutam voluit, tamquam illius Dioecesis membrum, & partem; Cardinalis autem nihil intentatum reliquit, ut Catholicam Religionem ad pristinum splendorem in ea civitate revocaret. Hoc itaque celebre factum, cujus etiam meminit Præ-

sul Ildephonsus Clemens de Arostegui in sua Concordia Pastoralis part. 1. cap. 5. num. 41. in prima Toletani Archiepiscopi relatione jure ac merito erit commemorandum.

## CAPUT VIII.

De relatione status Ecclesiæ, & secunda ejusdem parte.

In hac secunda relationis parte plura rerum capita attinguntur. Primum respicit residentia præceptum, cui an plene obtemperaverit, docere debet Episcopus. Secundum pertinet ad Episcopos, nulli Archiepiscopo, sed Sanctæ Sedi immediatè subjectes; qui referre debent, an Archiepiscopum delegerint, cujus Synodo Provinciali unà cum illius Suffraganeis debeant interesse. Tertium denique exponenda docet, si quæ fortè adsint impedimenta, quibus ab implendo munere Episcopali detineantur.

II. Ad primum quod spectat, Nos sanè Episcopos, ut residentia legem servarent, graviter admonere non prætermisimus in nostris encyclicis Litteris, anno 1740. editis, ac deinde impressis Bullarii nostri tom. 1. num. 2. Sed fusiùs in nostra Constitutione, cujus initium est Ad universæ, anno 1746. emanata, quæ est 18. tom. 2. ejusdem nostri Bullarii, cum omnes nostrorum Prædecessorum Constitutiones ad residentiam spectantes retulerimus, atque confirmaverimus, singulas ferè leges in ipsis præscriptas, & à sacris Pastoribus servandas, exponere, & declarare curavimus; legitimas quoque causas indicavimus, ob quas Episcopis permittitur à propriis Sedibus aliquandiu abesse; simulque cautelas ab iis adhibendas, ne animarum regimen, ipsis absentibus, ali-